

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ &
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ &
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Α' ΒΑΘΜΟΥ**

Ταχ. δ/ση: Σταδίου 27
Ταχ. κώδικας: 10183, Αθήνα
Πληροφορίες: Α. Τζουμαϊλής
Δ. Νάσaina
Π. Γεωργακοπούλου
Τηλέφωνα: 2131364346
2131364378
2131364337
Fax: 2131364359

INFORMATICS
DEVELOPMENT
AGENCY

Digitally signed by
INFORMATICS
DEVELOPMENT AGENCY
Date: 2018.07.06 12:42:39
EEST
Reason:
Location: Athens

ΑΔΑ: 73ΟΝ465ΧΘ7-7ΚΙ

Αθήνα, 5 Ιουλίου 2018
Αρίθμ. πρωτ.: 33771

**ΠΡΟΣ: Αποκεντρωμένες Διοικήσεις της
Χώρας**

Διευθύνσεις Διοίκησης
(Διευθύνσεις Εσωτερικών, Διοικητικού -
Οικονομικού Βορείου Αιγαίου και Νοτίου
Αιγαίου, για την Αποκεντρωμένη
Διοίκηση Αιγαίου)

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ: 23

ΘΕΜΑ: Ανεξαρτητοποίηση - διαγραφή μελών δημοτικών παρατάξεων

I. Ερώτημα

Στην υπηρεσία μας τίθενται συχνά ερωτήματα σχετικά α) με την ακολουθούμενη από τις δημοτικές παρατάξεις διαδικασία σε περιπτώσεις διαγραφής ή ανεξαρτητοποίησης μελών τους και β) με τις συνέπειες της ανωτέρω διαγραφής ή ανεξαρτητοποίησης, ιδίως όσον αφορά τη διατήρηση ή την αυτοδίκαιη απώλεια αξιωμάτων που έχουν απονεμηθεί στα διαγραφέντα ή ανεξαρτητοποιηθέντα πρόσωπα (πρόεδρος και λοιπά μέλη προεδρείου δημοτικού συμβουλίου, αντιδήμαρχοι, μέλη επιτροπών, πρόεδρος και μέλη συμβουλίου δημοτικής κοινότητας, πρόεδρος συμβουλίου τοπικής κοινότητας), εκ της ιδιότητάς τους ως μέλη συγκεκριμένων παρατάξεων.

Αντικείμενο της παρούσας εγκυκλίου αποτελεί η παρουσίαση μιας συνδυαστικής και συνολικής απάντησης των ανωτέρω ερωτημάτων, η οποία θα οδηγήσει τόσο στην αποσαφήνιση της διαδικασίας και των συνεπειών της διαγραφής ή ανεξαρτητοποίησης των δημοτικών συμβούλων, όσο και στην καταγραφή των δικαιωμάτων τους.

II. Εφαρμοστέες Διατάξεις

α. Σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 1 του ν. 3852/2010 «*Η εκλογή του δημάρχου, των δημοτικών συμβούλων, των συμβούλων των δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων και του εκπροσώπου της τοπικής κοινότητας γίνεται κατά συνδυασμούς. Υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών αποκλείονται*».

β. Περαιτέρω το άρθρο 66 του ν. 3852/2010 ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι: «*Τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου ανήκουν σε δημοτικές παρατάξεις, ανάλογα με το συνδυασμό με τον οποίο έχουν εκλεγεί*» (παρ. 2). «*Μέλος του δημοτικού συμβουλίου μπορεί με γραπτή δήλωσή του προς το προεδρείο να ανεξαρτητοποιηθεί από τη δημοτική παράταξη, με την οποία έχει εκλεγεί*» (παρ. 4). «*Εάν η δημοτική παράταξη έχει τουλάχιστον τρία (3) μέλη, με αιτιολογημένη απόφαση και με Διανομή μέσω 'ΙΡΙΔΑ' με UID: 5b0d28fba6a6850eb8ae3e66 στις 06/07/18 12:27*

πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) αυτών, είναι δυνατόν να διαγραφεί σύμβουλος, ο οποίος είναι μέλος της» (παρ. 5). «Το μέλος του δημοτικού συμβουλίου που ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε από την παράταξή του δεν μπορεί να ενταχθεί σε άλλη παράταξη και δεν μπορεί να εξακολουθήσει να είναι μέλος του προεδρείου ή της οικονομικής επιτροπής ή της επιτροπής ποιότητας ζωής, όπου εκλέχτηκε ως μέλος της παράταξης από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε, καθώς και να ορισθεί ή να παραμείνει αντιδήμαρχος κατά τη διάρκεια της θητείας του. Είναι δυνατή, όμως, η επανένταξή του στην παράταξη από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε, εφόσον τούτο γίνει δεκτό από τα δύο τρίτα (2/3) των μελών, προκειμένου για παρατάξεις που έχουν τουλάχιστον τρία (3) μέλη και από όλα τα μέλη, προκειμένου για παρατάξεις με λιγότερα από τρία (3) μέλη» (παρ. 6).

γ. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 74 παρ. 8 του ν. 3852/2010, «Όταν τα μέλη της οικονομικής ή της επιτροπής ποιότητας ζωής παύουν για οποιονδήποτε λόγο να είναι μέλη των αντίστοιχων δημοτικών παρατάξεων, εκπίπτουν αυτοδικαίως από την οικονομική ή την επιτροπή ποιότητας ζωής και αντικαθίστανται, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου αυτού».

δ. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 79 παρ. 2 του ν. 3852/2010, «Ο Πρόεδρος και τα μέλη του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας μπορούν με γραπτή δήλωσή τους προς τον δήμαρχο να ανεξαρτητοποιηθούν από το συνδυασμό με τον οποίο έχουν εκλεγεί. Οι ανωτέρω είναι δυνατόν να διαγραφούν με αιτιολογημένη απόφαση που λαμβάνεται με την πλειοψηφία των 2/3, η οποία υπολογίζεται επί του συνολικού αριθμού των δημοτικών συμβούλων και συμβούλων δημοτικής κοινότητας στην οποία είναι μέλος ο διαγραφείς. Πρόεδρος ή αναπληρωτής αυτού, δεν μπορεί να γίνει ή να παραμείνει ο ανεξαρτητοποιηθείς ή ο διαγραφείς από το συνδυασμό με τον οποίο εκλέχθηκε».

ε. Τέλος, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 80 παρ. 2 εδ. β' του ν. 3852/2010, «Σε περίπτωση της, με οποιονδήποτε τρόπο, ανεξαρτητοποίησης του Προέδρου του συμβουλίου τοπικής κοινότητας, αυτός εκπίπτει αυτοδικαίως από το αξίωμα του Προέδρου. Τη θέση του Προέδρου λαμβάνει ο επόμενος σε σταυρούς προτίμησης σύμβουλος της τοπικής κοινότητας της ίδιας παρατάξεως. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει άλλος σύμβουλος τοπικής κοινότητας να δύναται και να δέχεται να αναλάβει την άσκηση των καθηκόντων του Προέδρου ή που να έχει εκλεγεί με την ίδια παράταξη, η θέση αυτή καταλαμβάνεται από το σύμβουλο της δεύτερης σε σειρά εκλογής στη συγκεκριμένη τοπική κοινότητα, παράταξης και, σε περίπτωση κωλύματος και αυτού, τη θέση καταλαμβάνει ο σύμβουλος της τρίτης σε σειρά εκλογής στη συγκεκριμένη τοπική κοινότητα, παράταξης».

III. Τρόπος εφαρμογής των διατάξεων

A. Έννοια δημοτικού συνδυασμού και δημοτικής παράταξης

Σε αντιστοιχία με όσα γίνονταν δεκτά και υπό το προϋσχύσαν δίκαιο, ιδίως επί τη βάση των διατάξεων των άρθρων 34 και 94 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ΚΔΚ, κυρώτ. νόμος 3463/2006, Α' 114), η διαδικασία εκλογής δημάρχου, δημοτικών συμβούλων, συμβούλων δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων ή εκπροσώπου τοπικής κοινότητας, λαμβάνει χώρα αποκλειστικά κατά συνδυασμούς, ώστε το εκλογικό σώμα να επιλέγει με βάση το πρόγραμμα, το πρόσωπο του επικεφαλής, αλλά και το σύνολο των προσώπων που απαρτίζουν το συνδυασμό και τη δυνατότητα της μεταξύ τους συνεργασίας¹.

Οι δημοτικές παρατάξεις απαρτίζονται από τα μέλη των συνδυασμών που έλαβαν μέρος στις εκλογές και αναδείχθηκαν δημοτικοί σύμβουλοι ή σύμβουλοι δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων (έστω και αν ο συνδυασμός έχει εκλέξει έναν μόνο σύμβουλο) και αποκτούν υπόσταση κατά την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών². Υπογραμμίζεται ότι σύμφωνα με

¹ Βλ. ΣτΕ 78/2015 και 3156/2000.

² Υπογραμμίζεται ότι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 66 παρ. 7 του ν. 3852/2010, για την αποδοτικότερη λειτουργία των δημοτικών παρατάξεων η δημοτική αρχή οφείλει να παραχωρεί σε αυτές κατάλληλα εξοπλισμένο χώρο, καθώς και γραμματειακή υποστήριξη.

όσα γίνονται νομολογιακά δεκτά³, οι δημοτικές παρατάξεις αποτελούν ιδιόμορφα (sui generis) ιδιωτικά σχήματα που αποσκοπούν, όπως άλλωστε αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του ΚΔΚ, στην επίτευξη συντονισμένης δράσης των δημοτικών συμβούλων, ενώ δύναται να αποτελέσουν φορείς τόσο δικαιωμάτων όσο και υποχρεώσεων για θέματα που ανακύπτουν κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του δημοτικού συμβουλίου⁴.

Άμεση συνέπεια του ιδιωτικού χαρακτήρα των συνδυασμών και των δημοτικών παρατάξεων αποτελεί το γεγονός ότι υλικές ή νομικές ενέργειες των ανωτέρω δε δύναται, σε καμία περίπτωση, να λάβουν χαρακτήρα διοικητικών πράξεων, διότι με αυτές λαμβάνονται πολιτικού χαρακτήρα αποφάσεις. Ειδικότερα, η διαγραφή ή η ανεξαρτητοποίηση μέλους δημοτικής παράταξης αποτελεί εσωτερικό της ζήτημα, ζήτημα δηλαδή που αφορά στη σχέση της παράταξης με τα μέλη της⁵. Έτσι, αποφάσεις που έχουν ληφθεί από την παράταξη ή κείμενα που έχουν εκδοθεί από την ίδια **δε θεωρούνται διοικητικές πράξεις** και δε δύναται να ελεγχθούν ως τέτοιες είτε από το δημοτικό συμβούλιο είτε από τον Ελεγκτή Νομιμότητας (Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σύμφωνα με το άρθρο 238 του ν. 3852/2010 και το άρθρο 28 του Ν. 4325/2015). Επίσης, εκφεύγουν του ακυρωτικού ελέγχου του Συμβουλίου της Επικρατείας, ενώ έχει γίνει δεκτό πως η διαγραφή μέλους δημοτικής παράταξης αποτελεί ένα **αντικειμενικό δεδομένο**, βάσει του οποίου επέρχονται αυτόθροες συνέπειες στην απώλεια των αξιωματών που κατέχει, σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις του ν. 3852/2010⁶.

Β. Ακολουθούμενη διαδικασία σε περιπτώσεις ανεξαρτητοποίησης ή διαγραφής

α. Ως προς τους δημοτικούς συμβούλους

i. Δημοτικοί σύμβουλοι δύναται **να ανεξαρτητοποιηθούν** με δική τους πρωτοβουλία από τη δημοτική παράταξη στην οποία ανήκουν, μέσω υποβολής γραπτής δήλωσής τους προς το προεδρείο του δημοτικού συμβουλίου. Κατ' αντιστοιχία με όσα γίνονται παγίως δεκτά στην περίπτωση της παραίτησης αιρετών από αξίωμα⁷, η ανωτέρω γραπτή δήλωση πρέπει να διατυπώνεται κατά τρόπο σαφή, ώστε να προκύπτει η βούληση του δημοτικού συμβουλίου να αποχωρήσει, οριστικά, από την δημοτική παράταξη.

ii. Δημοτικοί σύμβουλοι δύναται, επίσης, **να διαγραφούν** από τη δημοτική παράταξη στην οποία ανήκουν. Για να λάβει χώρα το ανωτέρω, εάν η δημοτική παράταξη έχει τουλάχιστον τρία (3) μέλη, απαιτείται απόφαση της πλειοψηφίας των δύο τρίτων (2/3) αυτών⁸. Η απόφαση πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη⁹, ενώ το πρακτικό λήψης της απόφασης, το οποίο φέρει τις απαιτούμενες υπογραφές, κοινοποιείται υποχρεωτικά στον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου, δίχως όμως να ελέγχεται από αυτόν, καθώς και στον διαγραφέντα σύμβουλο.

iii. Σε κάθε περίπτωση, ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου οφείλει **να ανακοινώσει** την απόφαση διαγραφής ή ανεξαρτητοποίησης δημοτικού συμβούλου στο δημοτικό συμβούλιο και να κοινοποιήσει την απόφαση στην αρμόδια Αποκεντρωμένη Διοίκηση.

β. Ως προς τους δημοτικούς συμβούλους που είναι μέλη του προεδρείου δημοτικού συμβουλίου

i. Επισημαίνεται ότι σύμβουλος που ανεξαρτητοποιήθηκε δεν μπορεί να εξακολουθήσει να είναι μέλος του προεδρείου.

ii. Επίσης, μέσω της διαδικασίας που περιγράφηκε ανωτέρω (βλ. αιι και αιιι), το μέλος του προεδρείου δύναται **να διαγραφεί** ως δημοτικός σύμβουλος από την παράταξη στην οποία ανήκει, ενώ, μόλις λάβει χώρα η διαγραφή απολύει αυτοδικαίως και το αξίωμά του. Αυτό διότι

³ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 78/2015, 1296/2011 και ΑΠ 590/2009.

⁴ Ενδεικτικά ΣτΕ (ολ) 1296/2011.

⁵ ΣτΕ 78/ 2015 και ΑΠ 590/ 2009.

⁶ ΣτΕ 78/ 2015.

⁷ Βλ. Ενδεικτικά ΣτΕ 1928/2017.

⁸ Συνεπώς, δε νοείται διαγραφή δημοτικού συμβούλου από παράταξη την οποία απαρτίζουν δύο σύμβουλοι.

⁹ Η αιτιολογία της απόφασης αποτελεί εσωτερικό ζήτημα της παράταξης.

δημοτικός σύμβουλος που διαγράφηκε από την παράταξή του δεν μπορεί να εξακολουθήσει να είναι μέλος του προεδρείου¹⁰.

γ. Ως προς τους αντιδημάρχους

i. Σε περίπτωση που αντιδήμαρχος επιθυμεί **την ανεξαρτητοποίησή του** από τη δημοτική παράταξη στην οποία ανήκει, δύναται να υποβάλλει γραπτή δήλωση ανεξαρτητοποίησής του ως δημοτικός σύμβουλος προς το προεδρείο του οικείου συμβουλίου, κατά τα ισχύοντα για τους δημοτικούς συμβούλους (βλ. αί και αiii). Επισημαίνεται ότι σύμβουλος που ανεξαρτητοποιήθηκε δεν μπορεί να εξακολουθήσει να είναι αντιδήμαρχος, συνεπώς αντιδήμαρχος που ανεξαρτητοποιήθηκε απολύει αυτοδικαίως το αξίωμά του.

ii. Δημοτικός σύμβουλος που **διαγράφηκε** από την παράταξή του, βάσει της διαδικασίας που περιγράφηκε ανωτέρω (βλ. αii και αiii), δεν μπορεί να εξακολουθήσει να κατέχει το αξίωμα του αντιδημάρχου.

δ. Ως προς τα μέλη της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής

Η εφαρμογή διατάξεων περί **ανεξαρτητοποίησης ή διαγραφής** από παράταξη δημοτικού συμβούλου επιφέρει συνέπειες και στην ιδιότητά του ως μέλος της οικονομικής επιτροπής ή της επιτροπής ποιότητας ζωής. Επισημαίνεται ότι και στην περίπτωση αυτή, δημοτικός σύμβουλος που ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε από την παράταξή του απολύει αυτοδικαίως και την ιδιότητα ως μέλος των ανωτέρω επιτροπών στις οποίες εκλέχτηκε ως μέλος της παράταξης από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε (βλ. αi, αii και αiii).

ε. Ως προς τον πρόεδρο και τα μέλη του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας

i. Τόσο ο πρόεδρος όσο και τα μέλη συμβουλίου δημοτικής κοινότητας δύνανται **να ανεξαρτητοποιηθούν** από τη δημοτική παράταξη στην οποία ανήκουν, μέσω υποβολής γραπτής δήλωσής τους προς το δήμαρχο του οικείου δήμου¹¹, ο οποίος την κοινοποιεί στον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου. Επαναλαμβάνεται ότι η ανωτέρω γραπτή δήλωση πρέπει να διατυπώνεται κατά τρόπο σαφή, ώστε να προκύπτει η βούληση των ανωτέρω προσώπων να αποχωρήσουν, οριστικά, από την δημοτική παράταξη.

ii. Επισημαίνεται ότι ο πρόεδρος και τα μέλη του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας είναι δυνατόν, επίσης, **να διαγραφούν** με αιτιολογημένη απόφαση που λαμβάνεται με την πλειοψηφία των 2/3, η οποία υπολογίζεται επί του συνολικού αριθμού των δημοτικών συμβούλων και συμβούλων δημοτικής κοινότητας της παράταξης στην οποία είναι μέλος ο διαγραφείς.

iii. Ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου οφείλει να ανακοινώσει την απόφαση διαγραφής ή ανεξαρτητοποίησης συμβούλου δημοτικής κοινότητας στο δημοτικό συμβούλιο και στο συμβούλιο δημοτικής κοινότητας, αλλά και να κοινοποιήσει την απόφαση στην αρμόδια Αποκεντρωμένη Διοίκηση.

iv. Σε κάθε περίπτωση, είτε δηλαδή έχει λάβει χώρα ανεξαρτητοποίηση είτε διαγραφή προέδρου δημοτικής κοινότητας από την παράταξη του, ο τελευταίος δε νομιμοποιείται να συνεχίσει να ασκεί τα καθήκοντα του προέδρου. Το ίδιο συμβαίνει στην περίπτωση που και ο αναπληρωτής του προέδρου ανεξαρτητοποιηθεί ή διαγραφεί. Σημειώνεται, ότι στο μέτρο που η μη αποδοχή του αξιώματος του Προέδρου δεν οδηγεί σε απώλεια της ιδιότητας του μέλους του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας¹², πρέπει να γίνει δεκτό ότι και ο ανεξαρτητοποιηθείς ή διαγραφείς εξακολουθεί να ασκεί τα καθήκοντά του ως μέλος του συμβουλίου, ενώ για την πλήρωση της θέσης του προέδρου εφαρμόζεται η παρ. 3 του άρθρου 79 του ν. 3852/2010.

¹⁰ Έχει κριθεί ως συνταγματικά ανεκτή η αυτόθροη απώλεια του αξιώματος (ΣτΕ 78/ 2015).

¹¹ Άρθρο 79, παρ. 2α του ν. 3852/2010.

¹² Άρθρο 80 παρ. 3 του ν. 3852/2010.

στ. Ως προς τον πρόεδρο του συμβουλίου τοπικής κοινότητας

Ο πρόεδρος και τα μέλη του συμβουλίου τοπικής κοινότητας δύνανται **να ανεξαρτητοποιηθούν** από τη δημοτική παράταξη στην οποία ανήκουν, μέσω υποβολής γραπτής δήλωσής τους προς το δήμαρχο του οικείου δήμου, ο οποίος την κοινοποιεί στον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου. Ειδικά σε περίπτωση ανεξαρτητοποίησης προέδρου συμβουλίου, αυτός εκπίπτει αυτοδίκαια από το αξίωμά του, ενώ για την πλήρωση της θέσης του προέδρου εφαρμόζεται η παρ. 2 του άρθρου 80 του ν. 3852/2010.

Αντίθετα, ελλείψει ειδικής νομοθετικής πρόβλεψης στο άρθρο 80 του ν. 3852/2010, η ανεξαρτητοποίηση εκπροσώπου τοπικής κοινότητας δεν επιφέρει έννομες συνέπειες, αλλά αποτελεί, απλώς, έκφραση της πολιτικής του βούλησης για ανεξαρτητοποίηση.

Γ. Δικαιώματα και υποχρεώσεις ανεξαρτητοποιηθέντων ή διαγραφέντων μελών δημοτικών παρατάξεων

Όσον αφορά τα δικαιώματα και, συνακόλουθα, τις υποχρεώσεις δημοτικών συμβούλων, που ανεξαρτητοποιήθηκαν ή διαγράφηκαν από την παράταξή τους, σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφηκε ανωτέρω, υπογραμμίζεται, καταρχήν, ότι οι εν λόγω δημοτικοί σύμβουλοι θα πρέπει να θεωρούνται **ανεξάρτητα μέλη του συμβουλίου, μη ανήκοντα σε κάποια παράταξη**.

Ο ν. 3852/2010 δεν παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας δημοτικής παράταξης από συμβούλους που ανεξαρτητοποιήθηκαν ή διαγράφηκαν από τις δημοτικές παρατάξεις με τις οποίες έχουν εκλεγεί. Ομοίως, αποκλείεται η δυνατότητα προσχώρησης διαγραφέντα ή ανεξαρτητοποιηθέντα δημοτικού συμβούλου σε άλλη παράταξη από αυτήν με την οποία έχει εκλεγεί¹³. Εντούτοις, από το νομοθέτη παρέχεται η δυνατότητα επανένταξης ανεξάρτητου δημοτικού συμβούλου στην παράταξη από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε, εφόσον τούτο γίνει δεκτό από τα δύο τρίτα (2/3) των μελών, προκειμένου για παρατάξεις που έχουν τουλάχιστον τρία (3) μέλη και από όλα τα μέλη, στην περίπτωση ανεξαρτητοποίησης δημοτικού συμβούλου, προκειμένου για παρατάξεις με λιγότερα από τρία (3) μέλη¹⁴.

Επισημαίνεται ότι τυχόν αλλαγές στον αριθμό των μελών των παρατάξεων της μειοψηφίας, λόγω ανεξαρτητοποιήσεων ή διαγραφών δεν οδηγούν σε επανακαθορισμό των παρατάξεων που συνιστούν τη μείζονα ή την ελάχιστο μειοψηφία του δημοτικού συμβουλίου, καθώς αυτές έχουν διαμορφωθεί με βάση το εκλογικό αποτέλεσμα και τη σχετική απόφαση ανακήρυξής τους από το Πρωτοδικείο. Επίσης, σε τυχόν οριακές περιπτώσεις όπου υπάρχει ικανός αριθμός δημοτικών συμβούλων που ανεξαρτητοποιήθηκαν ή διαγράφηκαν από την παράταξη της πλειοψηφίας, δεν τίθεται θέμα αμφισβήτησης στο πρόσωπο του δημάρχου.

Υπενθυμίζεται, εξάλλου, ότι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 66 παρ. 6 εδ. β' του ν. 3852/2010, ανεξαρτητοποιηθείς σύμβουλος δε μπορεί να εξακολουθήσει να είναι μέλος του προεδρείου ή της οικονομικής επιτροπής ή της επιτροπής ποιότητας ζωής, όπου εκλέχτηκε ως μέλος της παράταξης από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε, καθώς και να ορισθεί ή να παραμείνει αντιδήμαρχος κατά τη διάρκεια της θητείας του. Επίσης, συμμετέχει στην εκλογή μελών του προεδρείου του δημοτικού συμβουλίου μόνο κατά τη β' φάση της εκλογής και όχι κατά την α' φάση, καθόσον στη φάση αυτή συμμετέχουν μόνο μέλη των δημοτικών παρατάξεων¹⁵.

Από την άλλη πλευρά, ο ανεξαρτητοποιηθείς ή διαγραφείς δημοτικός σύμβουλος έχει τα κατωτέρω, ενδεικτικά, δικαιώματα:

ι. Παρευρίσκεται και ψηφίζει στις συζητήσεις της ολομέλειας του δημοτικού συμβουλίου, καθώς δεν απολύει τη θέση του εντός αυτής.

¹³ Άρθρο 66, παρ. 6 εδ. α' του ν. 3852/2010.

¹⁴ Άρθρο 66 παρ. 6 εδ. β' του ν. 3852/2010.

¹⁵ Άρθρο 64 παρ. 2 ν. 3852/2010, βλ. και εγκύκλιο 43/ΑΠ 30565/ 6.8.2014 του Υπουργείου Εσωτερικών, ΑΔΑ: 7Ν27Ν-ΡΒΩ.

ii. Δύναται να αιτείται μαζί με άλλους δημοτικούς συμβούλους τη σύγκληση δημοτικού συμβουλίου, βάσει της διάταξης του άρθρου 67 παρ. 2 εδ. α' του ν. 3852/2010. Η εν λόγω διάταξη θεσπίζει ρητά την υποχρέωση του πρόεδρου του δημοτικού συμβουλίου να καλεί τα μέλη του σε συνεδρίαση με γραπτή πρόσκληση, όποτε το ζητήσει το ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των μελών του συμβουλίου ή το σύνολο των συμβούλων της μειοψηφίας. Στην τελευταία περίπτωση, μάλιστα, ο ανεξάρτητος σύμβουλος λογίζεται ως μέλος της μειοψηφίας.

iii. Δύναται να ζητά από τον δήμαρχο, την οικονομική επιτροπή και την επιτροπή ποιότητας ζωής πληροφορίες και συγκεκριμένα στοιχεία, που είναι χρήσιμα για την άσκηση των καθηκόντων του, βάσει του άρθρου 69 παρ. 3 του ν. 3852/2010.

iv. Δικαιούται να εγγραφεί ως ομιλητής και να τοποθετηθεί επί συγκεκριμένου θέματος της ημερήσιας διάταξης, εντός των συνεδριάσεων του δημοτικού συμβουλίου¹⁶.

Παρακαλούμε τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις όπως η παρούσα εγκύκλιος γνωστοποιηθεί στους δημάρχους, στους προέδρους των δημοτικών συμβουλίων και στους επικεφαλής των παρατάξεων των δήμων χωρικής τους αρμοδιότητας.

Ο Γενικός Γραμματέας

Κώστας Πουλάκης

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος
(Ακαδημίας 65 & Γενναδίου 8, 10678, Αθήνα)
2. Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης
(Μυλλέρου 73-77, 10436, Αθήνα)
3. Συνήγορος του Πολίτη
(Χαλκοκονδύλη 17, 10432, Αθήνα)
4. Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης
(Λ. Συγγρού 60, 11742, Αθήνα)

¹⁶ Άρθρο 67 παρ. 6 εδ. ζ' ν. 3852/2010.